

Turizm Muhasebesi Eğitiminde Sektör–Müfredat Uyumsuzluğu: Belge Analizine Dayalı Karşılaştırmalı Bir İnceleme
(Industry–Curriculum Misalignment in Tourism Accounting Education: A Comparative Study Based on Document Analysis)

Abdullah AKGÜN^a

^a Dr. Öğr. Üyesi, Akdeniz Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği ABD, akgun@akdeniz.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9949-1417

MAKALE BİLGİSİ

ÖZET

Anahtar Kelimeler:

Turizm muhasebesi, Turizm ve muhasebe, Muhasebe eğitimi, Muhasebe programları.

Gönderilme Tarihi: 6 Aralık 2025

Kabul Tarihi: 28 Şubat 2026

Makale Kategorisi:

Araştırma Makalesi

*Sorumlu Yazar: Abdullah AKGÜN

Eposta: akgun@akdeniz.edu.tr

Muhasebe bilgi sistemlerinin en önemli unsuru sistemin kullanıcıları olan muhasebe çalışanlarıdır. Muhasebe çalışanlarının mesleğin gereksinimlerini en iyi şekilde yerine getirebilmeleri için nitelikli bir eğitime ihtiyaç duyulmaktadır. Turizm işletmelerinin ticari faaliyetlerinin diğer işletmelerden farklı olması, muhasebe departmanı çalışanlarının turizm işletmelerinin günlük ticari etkinliklerini de tanımlarını zorunlu kılmaktadır. Bu çalışma, turizm muhasebesi kapsamında değerlendirilebilecek mali nitelikli işlemlerin tespit edilmesi ve alandaki mevcut bilgi birikiminin sistematik biçimde ortaya konulmasını amaçlamaktadır. Araştırmada ilk olarak Türkiye’de turizm muhasebesi alanında yayımlanmış akademik ve profesyonel çalışmalar Google ve Google Scholar üzerinden taranmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilen kaynaklar, belge analizi ile mali nitelikli işlemler, kullanılan muhasebe hesapları, kaydı girilen evraklar, ödeme yöntemleri, gelir ve gider kalemleri açısından incelenmiştir. Elde edilen mali nitelikli işlemlerin turizm işletmeciliği öğrencilerine muhasebe derslerinde ne ölçüde örneklendiğinin tespiti için öğrenci ders notları temin edilmiştir. MAXQDA 24 kullanılarak yapılan incelemede, turizm sektörüne yönelik yayınlarda rezervasyon, malzeme alımları, bilet, paket tur ve günlük tur işlemlerinin muhasebesine yönelik örneklere yer verilmektedir. Ancak, turizm işletmeciliği öğrencileri için hazırlanan ders notlarında, ticari mallar, hisse senetleri ve tahvil işlemlerinin muhasebeleştirilmesine yönelik örneklerin yer aldığı tespit edilmiştir. Çalışma turizm işletmeciliği öğrencilerine yönelik muhasebe derslerinde örneklenebilecek mali nitelikli işlemlerin genel bir çerçevesini sunmaktadır. Çalışma ayrıca turizm muhasebesi eğitimine yönelik aşamalı bir müfredat çerçevesi de öneriyor.

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Keywords:

Tourism accounting, Tourism and accounting, Accounting education, Accounting software.

Received: 6 December 2025

Accepted: 28 February 2026

Article Classification:

Research Article

*Corresponding Author:

Abdullah AKGÜN

Email: akgun@akdeniz.edu.tr

Accounting information systems rely fundamentally on their users, namely accounting personnel. To enable accounting employees to fulfill the professional requirements effectively, a well-structured and qualified educational background is essential. The distinct commercial activities of tourism enterprises necessitate that accounting staff also understand the sector’s daily operational practices. This study aims to identify financial activities that fall within the scope of tourism accounting and to systematically present the existing body of knowledge in the field.

In the first stage of the research, academic and professional publications on tourism accounting in Türkiye were reviewed through Google and Google Scholar. Using purposive sampling, selected sources were examined through document analysis in terms of financial activities, accounting accounts used, recorded documents, payment methods, and income–expense items. To determine the extent to which the identified financial activities are exemplified in accounting courses offered to tourism management students, course notes were collected. The analysis conducted with MAXQDA 24 reveals that publications on the tourism sector include examples related to the accounting of reservations, material purchases, tickets, package tours, and daily tour operations. However, course materials prepared for tourism management students predominantly feature examples concerning the accounting of merchandise, stocks, and bond transactions. The study presents a comprehensive framework of financial activities that can be incorporated as examples in accounting courses designed for tourism management students. The study also proposes a staged curriculum framework for tourism accounting education.

1. Giriş

Turizm sektörü ülkeleri ekonomik olarak kalkındıran emek yoğun bir sektördür. Sektörde faaliyet gösteren işletmelerin başarısı için nitelikli çalışanlara ihtiyaç duyulmaktadır (Dalahmetoğlu, 2023; Oğuz, 2023). Nitelikli ve donanımlı çalışan muhasebe bölümü için çok daha kritik öneme sahiptir (Büyükarıkan, 2021; Dalahmetoğlu, 2023; Kısacık ve Çakar, 2023). Ancak, muhasebe eğitiminin değerlendirilmesi konusunda yapılan çalışmalar üniversitelerde verilen eğitimin turizm sektörünün ihtiyacını karşılamadığını savunmaktadır (Uyar ve Yelgen, 2012; Kaya, 2023). Turizm muhasebe bilgisi konusunda bazı sektör çalışanları da öğrencilik döneminde aldıkları muhasebe eğitimini yetersiz bulmaktadır (Uyar ve Yelgen, 2012).

İşletmelerde kararların alınması için gerekli bilgiler yönetime genelde muhasebe bilgi sistemleri (MBS) tarafından sağlanmaktadır (Karasioğlu ve Duman, 2011; Köroğlu, Karadağ ve Biçici, 2014). MBS'nin (Kırlıoğlu ve Doğan, 2016; Kaya, 2023) en önemli unsuru ise nitelikli muhasebe çalışanlarıdır (Bekçi, Altunay ve Köse, 2022). Sektörün ihtiyaçlarını karşılama noktasında, nitelikli bir çalışan ancak kaliteli bir eğitimin sonucunda sağlanabilmektedir (Karahan, Sürme ve Gül, 2017; Kısacık ve Çakar, 2023; Oğuz, 2023; Yücel ve Bağdat, 2023).

Turizm alan yazınında turizm muhasebesinin özellikleri ve eğitimi hakkında tartışma bir süredir devam etmektedir. Turizm muhasebesi üzerine yapılan çalışmalar genel muhasebe ile turizm muhasebesi arasındaki farklılıklara değinmektedir (Çomaklı ve Baki, 2010; Aktürk, Akcanlı, Şenol ve Akyüz, 2012). Muhasebenin temel kavramları (bilanço, mali tablolar, mizan, defterler vb.) tüm işletmelerde aynıdır (Karahan vd., 2017; Süklüm, 2017; Ektik ve Ünkaya, 2023). Genel muhasebe eğitiminden turizm muhasebesi eğitimi ayıran, turizm işletmelerinin günlük ticari etkinlikleri (rezervasyon, paket turlar, bilet satışı, hizmet üretimi) ile ilgili işlemlerin ders içeriğine dâhil edilmesidir. Akademik çalışmalarda; rezervasyon işlemleri (Yücel, 2006; Çomaklı ve Baki, 2010; Şengel, 2018; Ağ ve Taşkesenlioğlu, 2024), konaklama gelirleri (Yücel, 2006; Çomaklı ve Baki, 2010; Şengel, 2018; Meriç, 2022), tur işlemleri (Yücel, 2006; Özdemir, 2009), ödenmezler ve ikramlar (Meriç, 2023), gıda malzemesi satın alma (Yücel, 2006; Çomaklı ve Baki, 2010; Şengel, 2018; Meriç, 2023; Ağ ve Taşkesenlioğlu, 2024), bilet işlemleri (Yücel, 2006; Özdemir, 2009), hizmet maliyetleri (Yücel, 2006; Doğan ve Altınkaynak, 2019; Şengel, 2018; Meriç, 2023; Ağ ve Taşkesenlioğlu, 2024) ve yönetim ve pazarlama giderleri (Yücel, 2006; Ağ ve Taşkesenlioğlu, 2024) konuları turizm muhasebesi kapsamında vurgulanmaktadır. Bu etkinlikler, derslere örnek olay uygulamaları olarak dâhil edilebilmektedir (Ektik ve Ünkaya, 2023).

Bu çalışma, turizm sektöründe yaygın olarak kullanılan ve turizm işletmeciliği muhasebe derslerinde örnek olay olarak kullanılabilir mali nitelikli işlemleri derlemeyi amaçlamaktadır. Bu amacı gerçekleştirmek için konaklama ve seyahat işletmeleri muhasebeleri kapsamında yayınlanan makale, tez, kitap ve web siteleri incelenmiştir. Çalışma aynı zamanda sektöre yönelik ve akademik çalışmalardan elde edilen mali nitelikli işlemleri dikkate alarak, lisans düzeyi turizm işletmeciliği öğrencilerinin aldığı muhasebe eğitimi turizm muhasebesi kapsamında değerlendirmektedir. Bunun için seyahat ve konaklama işletmeleri muhasebesi kapsamında verilen örnekleri, turizm işletmeciliği öğrencilerine muhasebe derslerinde verilen örnekler ile karşılaştırmaktadır. Turizm işletmeciliği öğrencilerinin muhasebe uygulamaları dersinde karşılaştıkları örnek işlemlerin hem konaklama işletmeleri hem de seyahat acentası mali nitelikli işlemler ile uyumlu olmaması, bu çalışmanın gerekliliğini göstermektedir.

Çalışma ile turizm muhasebesi eğitiminde uzun süredir dile getirilen “müfredat–sektör uyumsuzluğu” sorununu sistematik belge taramasıyla somut biçimde ortaya koyarak literatüre özgün bir katkı sunulmaktadır. Konaklama ve seyahat işletmelerinin mali nitelikli işlemleri sistematik olarak derleyen çalışma, bu faaliyetlerin turizm işletmeciliği programlarında öğretilen muhasebe örnekleriyle örtüşmediğini belgeleyerek literatürdeki boşluğu doldurmaktadır. Daha önceki araştırmalar öğrencilerin muhasebe eğitimi yetersiz bulduğunu ifade etmekle birlikte, bu yetersizliğin hangi konularda ortaya çıktığını detaylandırmamıştır. Bu çalışma, söz konusu boşluğu

doldurarak eğitim ile sektör uygulamaları arasındaki ayrışmayı somut verilerle ortaya koymakta ve turizm muhasebesi eğitiminin güncellenmesine yönelik kanıta dayalı bir temel sunmaktadır. Böylece turizm muhasebesi alanında uzman personel bulmanın zor olduğu günümüzde (Köroğlu vd., 2014; Kaya, 2023), sektöre nitelikli çalışanlar kazandırma konusunda da önemli katkılar sunmaktadır. Ek olarak, akademik çalışmalardan muhasebe derslerine yönelik öneriler alınmış ve araştırmalardan öneriler bölümünde sunulmuştur.

2. Literatür Taraması

2.1. Turizm Muhasebesi

Muhasebe, finansal karakterli işlemlerin saptanıp ölçülmesi, kayıtlarının yapılması, sınıflandırılıp özetlenerek raporlar şeklinde paydaşlara dağıtılması, analiz ve yorumlanması bilim ve sanatı olarak tanımlanmaktadır (Koşan, 2011; Bekçi vd., 2022; Doğan, 2023). Bu faaliyetleri gerçekleştiren sistem ise muhasebe bilgi sistemi (MBS) olarak adlandırılmaktadır (Köroğlu vd., 2014). MBS varlıkların ve ticari işlemlerin uygun hesaplara uygun zamanda doğru ve usulüne uygun olarak kaydedilmesini, özetlenmesini ve raporlar halinde paydaşlarla paylaşılmasını sağlamaktadır (Kırılıoğlu ve Doğan, 2016; Ağ ve Taşkesenlioğlu, 2024). Turizm işletmelerinde özellikle büyük ölçekli konaklama işletmelerinde misafirlere birçok ürünün aynı anda sunulması karmaşık bir yapıya neden olmaktadır (Uyar ve Yelgen, 2012; Bekçi vd., 2022). İşletmelerde oluşan bu karmaşık yapının ürettiği mali nitelikli işlemlerin eksiksiz bir şekilde takibinin yapılması ve kayıt altına alınması gerekmektedir (Meriç, 2022; Meriç, 2023). Bu da işletme ile ilgili tüm finansal bilgileri toplayabilecek muhasebe bilgi sistemini zorunlu kılmaktadır (Aktürk vd., 2012; Köroğlu vd., 2014; Bekçi vd., 2022).

Ticari faaliyetlerinin diğer işletmelerden farklılık gösterdiği turizm işletmelerinin muhasebe sistemleri de diğer işletmelerden farklılıklar göstermektedir (Çomaklı ve Baki, 2010; Koşan, 2011; Aktürk vd., 2012; Bekçi vd., 2022; Kurtlu, 2022; Dalahmetoğlu, 2023; Ağ ve Taşkesenlioğlu, 2024). Özellikle konaklama işletmeleri muhasebesi üzerine yapılan araştırmalarda (Çomaklı ve Baki, 2010; Aktürk vd., 2012; Kurtlu, 2022; Meriç, 2022; Meriç, 2023; Ağ ve Taşkesenlioğlu, 2024) konaklama işletmeleri muhasebesinin diğer işletmelerin muhasebelerinden farklılıklarına değinilmektedir. Çalışmalarda konaklama işletmelerinin muhasebe sisteminin farklılıklarının genellikle maliyetlerin (Doğan ve Altınkaynak, 2019; Ağ ve Taşkesenlioğlu, 2024), personel giderlerinin (Güven, 1999; Çomaklı ve Baki, 2010; Kurtlu, 2022; Dalahmetoğlu, 2023), malzeme hareketliliğinin (Güven, 1999; Çomaklı ve Baki, 2010; Doğan ve Altınkaynak, 2019), döviz işlemlerinin (Güven, 1999; Kurtlu, 2022), gelirlerin (Çomaklı ve Baki, 2010; Koşan, 2011; Bekçi vd., 2022; Kurtlu, 2022; Meriç, 2022; Dalahmetoğlu, 2023), giderlerin (Koşan, 2011; Dalahmetoğlu, 2023), KDV'nin (Güven, 1999; Kurtlu, 2022), nakit işlemlerin (Bekçi vd., 2022; Dalahmetoğlu, 2023), duran varlıkların amortismanlarının (Güven, 1999; Dalahmetoğlu, 2023) ve alacakların (Bekçi vd., 2022; Dalahmetoğlu, 2023) muhasebeleştirilmesi gibi konularda olduğu belirtilmektedir.

Turizm işletmeleri için muhasebe bölümü finansal raporların hazırlanması, işletmelerin mali kaynaklarının doğru yönetilmesi bakımından hayati bir rol oynamaktadır (Karasioğlu ve Duman, 2011; Süklüm, 2017; Bekçi vd., 2022; Dalahmetoğlu, 2023; Durmuş ve İçerli, 2023). Turizm işletmelerinin faaliyetlerini sorunsuz bir şekilde sürdürebilmeleri için çok sayıda veri ve bilgiyi, hızlı ve doğru sonuçlar oluşturacak şekilde değerlendirmeleri gerekmektedir (Azaltun, 2003; Koşan, 2011). Bunun için de işletmeler, zamanında elde edilebilen, güvenilir ve düşük maliyetli muhasebe bilgisine ihtiyaç duymaktadır (Uzun, 2022; Kandemir ve Kardeş, 2023). Bu ihtiyaçtan dolayı muhasebe paket programları muhasebe bilgi sisteminin önemli unsurlarından birisi olmuştur (Koşan, 2011). Paket programlar işletmelere zaman (Uzun, 2022) ve personelden tasarruf sağlamakla birlikte, işlemleri daha kolay ve doğru yapabilme imkânı sunmaktadır (Sürmen ve Daştan, 2007; Karasioğlu ve Duman, 2011; Uzun, 2022; Kandemir ve Kardeş, 2023; Ağ ve Taşkesenlioğlu, 2024). Geçmişte geleneksel yöntemlerle yapılan işlemlerin tamamına yakını bugün, programlar aracılığıyla daha etkili ve kolay yapılmaktadır (Koşan, 2011; Köroğlu vd., 2014; Bekçi vd., 2022; Kandemir ve Kardeş, 2023). Ek olarak e-fatura, e-beyanname ve e-bildirge gibi uygulamalar, zaman ve para tasarrufuyla

birlikte, bilgilerde doğruluk ve etkinlik sağlamıştır (Sürmen ve Daştan, 2007). Ayrıca bu uygulamalar fiziki defterlere kayıt yerine elektronik ortamlarda bilgileri rahatça işleyebilmektedir (Uzun, 2022).

Turizm işletmelerinde MBS, tüm gelir ve gider merkezlerinde kullanılan bilgi sistemleri ile bir bütün olarak çalışmaktadır (Azaltun, 2003; Koşan, 2011; Karahan vd., 2017). Turizm işletmelerinde muhasebe kaydı, konaklama gelirleri için rezervasyon anında, giderleri için de ilgili malzeme ve gereksinimin sipariş edilmesiyle başlamaktadır. Seyahat acentası ve otellerde misafirin ilk önce rezervasyonu yapılmaktadır. Misafirin konaklaması ile ilgili tüm veriler seyahat acenta programlarında (Akgün, 2025) ve otel tesis yönetim sistemlerinde (Koşan, 2011) tutulmaktadır (Kurtlu, 2022). Bu sistemlerde girilen fatura, makbuz ve her türlü ticari belgenin kaydı otomatik ya da istek üzerine MBS'ye aktarılmaktadır (Ağ ve Taşkesenlioğlu, 2024; Azaltun, 2003; Çomaklı ve Baki, 2010; Koşan, 2011). MBS'ye aktarılan kayıtlar hiçbir müdahale olmadan ya da tek tuş ile (Doğan, 2023) muhasebe kayıtlarına dönüşmektedir (Azaltun, 2003).

MBS'nin en önemli unsuru sistemi kullanan insan kaynağıdır (Koşan, 2011). Sektörün ihtiyacını karşılayabilecek yetişmiş muhasebe çalışanları (Uyar ve Yelgen, 2012; Ergüden, Kaya ve Sayar, 2016; Dalahmetoğlu, 2023; Durmuş ve İçerli, 2023), ancak kaliteli bir eğitim ile yetiştirilebilecektir (Karahan vd., 2017). Çünkü muhasebe çalışanın yaptığı işlemlerin kalitesi ve niteliği aldıkları eğitimin kalitesiyle doğrudan ilişkilidir (Eskin ve Sarısoy, 2023; Kısacık ve Çakar, 2023; Yücel ve Bağdat, 2023). Yeterli eğitim almamış çalışanlarla muhasebe işlemlerini yürütmek, işletmelerin gerekli bilgiyi elde etmelerinde büyük sorunlar yaşamasına neden olabilmektedir (Karahan vd., 2017; Durmuş ve İçerli, 2023). Bu çalışanların eğitilmesi hem zaman almakta hem de işletme için daha maliyetli olmaktadır (Uyar ve Yelgen, 2012).

Turizm işletmelerinin muhasebe departmanlarında çalışacaklar gerekli eğitimleri bu konuda eğitim veren örgün öğretim kurumlarında (Süklüm, 2017) ve üniversitelerin muhasebe bölümlerinde almaktadır (Kandemir ve Kardeş, 2023; Kaya, 2023; Eskin ve Sarısoy, 2023). Turizm fakültelerinden mezun olanların da çalışabilecekleri bir alan olan muhasebe departmanı (Oğuz, 2023), mezunlar tarafından tercih edilmeyebilmektedir (Goh ve Scerri, 2016). Ayrıca turizm işletmeciliği mezunlarının muhasebe konusunda yeterli olmadıkları iddia edilmektedir (Uyar ve Yelgen, 2012). Turizm sektöründe muhasebe çalışanı genel muhasebe tecrübesinin yanında turizm işletmeciliği konusunda da yeterli olmak durumundadır (Ergüden vd., 2016). Muhasebe ya da turizm işletmeciliği bilgisinden birinin eksik olması, turizm işletmelerinin muhasebe bölümü için yetişmiş eleman ihtiyaçlarını gidermede sorunlar yaşanmasına neden olmaktadır (Uyar ve Yelgen, 2012).

2.2. Turizm Muhasebesi Eğitimi

Turizm muhasebesi genel muhasebe ilkelerini kullanan, aynı özellikleri olan ve aynı amaçlara hizmet eden bir ihtisas muhasebesidir (Güven, 1999; Koşan, 2011; Kurtlu, 2022). Turizm muhasebesi, muhasebe sistemleri, maliyet ve yönetim muhasebesi, performans ölçümleri, bütçe planlaması, fiyatlandırma ve kâr planlaması, finansal yönetim ve karar verme teknikleriyle ilgili konuları kapsamaktadır (Kurtlu, 2022; Dalahmetoğlu, 2023). Bu konuların öğrencilere öğretilmesi ve bu doğrultuda verilerin kaydedilmesi, sınıflandırılması, özetlenerek rapor haline getirilmesi, yorumlanarak paydaşlara sunulması konularında yetenek elde etmelerinin sağlanması turizm muhasebesi eğitiminin içeriğini oluşturmaktadır (Uyar ve Yelgen, 2012; Kısacık ve Çakar, 2023).

Turizm muhasebesi eğitimi geleneksel muhasebe teori ve uygulamalarına yönelik belirli dersleri içermekle birlikte (Ektik ve Ünkaya, 2023) turizm işletmelerinin mali nitelikli işlemlerine daha fazla odaklanmayı gerektirmektedir (Ergüden vd., 2016; Karahan vd., 2017; Süklüm, 2017). Muhasebe departmanı çalışanın işletme bünyesinde yapılan işlemlerin ticari özelliklerini (Uyar ve Yelgen, 2012; Dalahmetoğlu, 2023), kullanılan evrakları (Güven, 1999; Özdemir, 2009; Kurtlu, 2022) ve bilgi sistemlerini bilmeleri istenmektedir (Karahan vd., 2017). Bu konularda öğrencileri bilgilendirmek için ders içeriklerinde turizm işletmelerine özel, örnek olaylar (Ektik ve Ünkaya, 2023), uygulamalar (Karahan vd., 2017), hesaplar (Yücel, 2006; Özdemir, 2009; Çomaklı ve Baki, 2010; Coşkun ve

Çetiner, 2022), evraklar (Güven, 1999; Özdemir, 2009; Kurtlu, 2022) ve paket program anlatımı (Uzun, 2022; Kandemir ve Kardeş, 2023; Kaya, 2023) yer almaktadır.

Turizm muhasebesi eğitiminde, dersi zenginleştiren örnekler ile bir turizm işletmesi kurgulanmaktadır (Uyar ve Yelgen, 2012; Kısacık ve Çakar, 2023). Başka işletmelerin mali nitelikli işlemlerinin, işletme özelliğinin de verilmeden örneklenmesi, olayların anlaşılmasını zorlaştırmaktadır (Kısacık ve Çakar, 2023). Bir örnekte sanayi üretiminden, bir örnekte perakende satışından, başka bir örnekte de finans sektöründen uygulamalar yaptırmak dersi karmaşık bir hale getirmektedir (Karasioğlu ve Duman, 2011). Hatta turizm işletmeleri arasında yer alan otel ve seyahat acentalarının muhasebe işlemlerinin birbirinden farklı olabileceği unutulmamalıdır (Güven, 1999). Örneğin oda satışı otellerde sadece gelir kayıtlarında konaklama geliri olarak kaydedilirken, seyahat acentalarında hem konaklama geliri hem de konaklama gideri olarak karşımıza çıkmaktadır (Yücel, 2006).

Muhasebe eğitiminde örnek olay çözümü öğrenmede verimi arttırmak (Ektik ve Ünkaya, 2023), örnek olay sorusu da ölçme ve değerlendirme yapmak (Durmuş ve İçerli, 2023) için kullanılan yöntemlerden birisidir (Kısacık ve Çakar, 2023). Örnek olaylar öğrencilerin meslek hayatında karşılaşabilecekleri muhasebe problemlerini çözmeye teknik bilgi ve beceri kazandırmaktadır (Ektik ve Ünkaya, 2023). Ders içeriğine dâhil edilen örnek olayların mümkün olduğu kadar turizm işletmelerinin günlük faaliyetlerinden (Çomaklı ve Baki, 2010; Doğan ve Altınkaynak, 2019; Meriç, 2022; Meriç, 2023; Ağ ve Taşkesenlioğlu, 2024) seçilmesi öğrencinin konuyu anlamasında ve tatbik etmesinde önemli fayda sağlamaktadır (Karasioğlu ve Duman, 2011). Turizm sektöründen verilen örnekler, anlaşılması zor olarak algılanan muhasebe dersinin (Goh ve Scerri, 2016; Ektik ve Ünkaya, 2023; Yürekli ve Şahiner, 2024) anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

Muhasebe yapısı gereği pratik bir iştir ve muhasebe kavramlarının uygulama yapılmadan öğretilmesi durumunda eğitimin verimli olması mümkün değildir (Durmuş ve İçerli, 2023). Başarılı bir eğitim için mutlaka uygulama yapılmalıdır (Karasioğlu ve Duman, 2011) ve ders içerikleri uygulamaya yönelik bilgilerle zenginleştirilmelidir (Uyar ve Yelgen, 2012; Karahan vd., 2017; Yücel ve Bağdat, 2023). Uygulamalarda mümkün olduğu kadar turizm işletmelerinde daha sık kullanılan işlemler ve bu işlemlerin kaydedildiği hesapların (Güven, 1999; Yücel, 2006; Koşan, 2011; Meriç, 2022) tercih edilmesi daha uygun olacaktır. Günümüzde muhasebe kayıtları paket programlar kullanılarak yapıldığından, derslerde yapılan uygulamaların da ilgili teknolojiye yararlanılarak yapılması gerekmektedir (Sürmen ve Daştan, 2007; Büyükarıkan, 2021; Durmuş ve İçerli, 2023; Yücel ve Bağdat, 2023). Çünkü teorik eğitim teknoloji sayesinde pratiğe kolayca aktarılabilir (Karasioğlu ve Duman, 2011). Teorik bilgilerin pratiğe aktarımı öğrencilerin mesleki tecrübelerini kullanabilmeleri için büyük önem arz etmektedir (Durmuş ve İçerli, 2023).

Turizm işletmelerinin ekonomik faaliyetlerinde kullanılan evrakların öğrencilerin bilgisine sunulması turizm muhasebesinin konularından birisidir. Otel ve seyahat işletmelerine özel evraklar (folyo, voucher, fatura, adisyon), muhasebe işlemlerinin başlangıç noktasını oluşturmaktadır (Koşan, 2011). Turizm evrakları yanında muhasebe evraklarının (günlük ve büyük defter vb.) ve raporlarının da paket programlarının getirdiği yenilikleri ile öğretilmesi önem arz etmektedir. Paket programlarında işlemlerin kaydı için muhasebe fişleri kullanılmaktadır (Azaltun, 2003; Sürmen ve Daştan, 2007; Meriç, 2022). Muhasebe fişleri ile sisteme girilen veri ve bilgiler, günlük defter, büyük defter ve cari hesaplara eş zamanlı olarak aktarılmakta, istenildiğinde mali tabloların ve diğer raporların düzenlenmesi sağlanmaktadır (Sürmen ve Daştan, 2007). Daha önce fiziki olarak kullanılan defterler ve diğer belgeler artık dijital ortama taşınmıştır (Uzun, 2022).

Teknolojik gelişmeler yıllardır kullanılan muhasebe düzeni ve sisteminde köklü değişiklikler ve yenilikler meydana getirmiştir (Büyükarıkan, 2021; Uzun, 2022). Teknolojik gelişmeler muhasebe işlemlerinin yerine getirilmesinde, iş yükünü azaltmakta ve işlemleri hızlı ve doğru yapabilme imkânı sunmaktadır (Sürmen ve Daştan, 2007; Karasioğlu ve Duman, 2011; Koşan, 2011). Bu imkânlar sayesinde günümüz işletmelerinin faaliyetlerinin her aşamasında muhasebe paket programlarını en

üst seviyede kullanılmaktadır (Koroğlu vd., 2014; Doğan, 2023; Kaya, 2023; Yücel ve Bağdat, 2023). Bunun sonucunda üniversitelerde muhasebe paket programlarının işlendiği bilgisayar destekli muhasebe dersleri önem kazanmıştır (Uyar ve Yelgen, 2012; Kandemir ve Kardeş, 2023; Yücel ve Bağdat, 2023). Ancak, paket programların öğretilmesi sadece bilgisayarlı muhasebe derslerine özgü olmamalı, diğer muhasebe dersleri de mevcut teknolojileri öğretmek için fırsatlar aramalıdır (Kandemir ve Kardeş, 2023). “Bilgi Teknolojisi Becerileri İlkesi A4.6” da muhasebe eğitiminde mükemmelliğin sağlanabilmesi için mevcut ve gelişmekte olan işletme bilgi teknolojileriyle ilgili öğrenme fırsatlarının muhasebe programlarının müfredatına dâhil edilmesi gerektiği istenmektedir (Akt. Yalın ve Aktaş, 2023). Bu aynı zamanda işletmelerin, mezunlarının nitelikli çalışanlar olabilmeleri için, eğitim kurumlarından beklentilerindedir (Durmuş ve İçerli, 2023; Eskin ve Sarısoy, 2023).

Turizm işletmeciliği muhasebe dersi kapsamında mümkün olabildiği kadar turizm işletmelerine yönelik faaliyet gösteren paket programların tercih edilmesi sektör ile uyumlu gidilmesi açısından önemlidir (Doğan, 2023). Ayrıca bulut üzerinde çalışan bir paket programın (Eskin ve Sarısoy, 2023) tercih edilmesi öğrencilerin okul dışında istedikleri an ders çalışmalarının önünü açacaktır (Büyükarıkan, 2021; Yücel ve Bağdat, 2023). Ancak Muhasebe alanında kullanılan paket programlar, E-Fatura, E-Arşiv Fatura, E-İrsaliye, E-Beyanname, E-Defter, E-Bilet, E-SMM, E-MM ve E-Gider pusulası gibi uygulamaları muhasebe ders içeriklerine dâhil edilmedikleri görülmektedir (Eskin ve Sarısoy, 2023). Bu uygulamaları kullanmayı bilmeyen muhasebe mensuplarının ilerleyen süreçte işsiz kalabilecekleri dikkate alınmalıdır (Büyükarıkan, 2021; Kaya, 2023).

Paket programlar muhasebe departmanı çalışanlarının rolünü; tasarımılamak, elde edilen bilgiyi analiz etmek (Doğan, 2023), yorumlamak ve kullanmak şeklinde değiştirmiştir (Sürmen ve Daştan, 2007; Kandemir ve Kardeş, 2023). Bu değişim öğrencilere muhasebe paket programları (Uyar ve Yelgen, 2012; Kaya, 2023; Yücel ve Bağdat, 2023), finansal tablolar ve bunların analiz becerilerini kazandırmayı zorunlu kılmaktadır (Durmuş ve İçerli, 2023; Eskin ve Sarısoy, 2023). Ayrıca işletme yöneticilerine karar desteği için verilen bilgilerin büyük bir çoğunluğu veri analitiğinden elde edilmektedir. Dolayısıyla yönetim muhasebesi derslerinde de iş koçluğu yapabilme gibi yetenekler kazandırabilmek için analitik araçları ve uygulamaların öğretilmesi gerekmektedir (Karasioğlu ve Duman, 2011; Büyükarıkan, 2021; Dalahmetoğlu, 2023; Doğan, 2023; Kandemir ve Kardeş, 2023).

3. Yöntem

3.1. Araştırmanın Amacı ve Tasarımı

Bu çalışma, turizm muhasebesi kapsamında değerlendirilebilecek mali nitelikli işlemlerin sistematik biçimde tespit edilmesini ve bu etkinliklerin muhasebe uygulamaları derslerinde kullanılan örneklerle karşılaştırılmasını amaçlamaktadır. Bu doğrultuda araştırma, turizm muhasebesi literatüründe yer alan mali nitelikli işlem örneklerini belirlemek, sınıflandırmak ve mevcut uygulama örnekleriyle ilişkisini ortaya koymak üzere tasarlanmış nitel bir çalışmadır. Veri setinin niteliği ve araştırma sorularının yapısı gereği tasarım; betimsel, keşfedici ve karşılaştırmalı nitel araştırma özelliklerini bir arada barındırmaktadır. Böylece çalışma hem mevcut literatürdeki örüntüleri ortaya çıkarmayı hem de eğitim sürecindeki uygulama örnekleriyle ilişkilendirilebilir bir değerlendirme yapmayı hedeflemektedir.

Araştırmanın temel katkılarından biri, turizm muhasebesi literatüründe yer alan örnekler ile lisans öğrencilerinin uygulamalı muhasebe derslerinde karşılaştığı örneklerin karşılaştırmalı bir bakış açısıyla ele alınmasıdır. Bu kapsamda çalışma, yalnızca betimsel bir inceleme sunmamakta; aynı zamanda mali nitelikli işlem türlerinin, temaların, mali nitelikli işlem örüntülerinin ve farklı belge gruplarındaki dağılım ile yoğunlukların analizini içeren karşılaştırmalı nitel araştırma yaklaşımını benimsemektedir. Bu yaklaşım hem literatürdeki örnekleri hem de eğitimsel bağlamdaki mali nitelikli işlemleri bütüncül biçimde değerlendirmeye imkân sağlamaktadır.

Belge analizi temel alınarak tasarlanan araştırmanın yöntemi, turizm muhasebesine ilişkin örnek olayların literatürde dağınmış bir biçimde yer alması ve bu belgelerin gerçek mali nitelikli işlemlere dair birincil veri niteliği taşıması nedeniyle tercih edilmiştir. Ayrıca uygulamalı muhasebe derslerinde kullanılan örneklerin literatürle karşılaştırılabilmesi, nitel analiz yöntemlerinin sağladığı derinlemesine incelemeyi gerektirmektedir. Çalışmada kullanılan MAXQDA yazılımı ise tematik örüntülerin belirlenmesi, sınıflandırılması ve ilişkilendirilmesinde yüksek analitik kapasite sunarak araştırma sürecine önemli katkı sağlamaktadır. Bu nedenlerle araştırma, keşfedici-betimsel niteliği koruyan ve karşılaştırmalı analiz boyutunu bir arada içeren nitel araştırma tasarımıyla yürütülmüştür.

3.2. Veri Kaynakları ve Veri Toplama Süreci

Bu çalışma, turizm muhasebesi kapsamında değerlendirilebilecek mali nitelikli işlemlerin tespit edilmesini amaçlamaktadır. Bu doğrultuda araştırmanın evreni, Türkiye’de turizm muhasebesi alanında yayımlanmış akademik ve profesyonel dokümanlardan oluşmaktadır. İlk aşamada Google ve Google Scholar kullanılarak “muhasebe” ve (“turizm” OR “seyahat” OR “konaklama”) anahtar kelimeleri ile yapılan tarama sonucunda örnek olay içeren belgeler belirlenmiş ve amaçlı örnekleme yöntemiyle çalışmaya dâhil edilmiştir. Bu süreç sonunda 11 makale, 10 lisansüstü tez, 21 web sayfası, 7 e-kitap ve matbu formatta yayımlanmış 2 kitabın taranmış PDF kopyası analiz kapsamına alınmıştır. Elde edilen belgeler, örnek olayların gerçekleştiği işletme türleri dikkate alınarak Seyahat Muhasebesi ve Konaklama Muhasebesi olarak iki kategori altında sınıflandırılmıştır.

Çalışmanın bir diğer amacı, literatürden elde edilen turizm muhasebesi örneklerinin, turizm işletmeciliği lisans öğrencilerine uygulamalı derslerde sunulan örneklerle karşılaştırılmasıdır. Bu amacı gerçekleştirebilmek için, Akdeniz Üniversitesi Turizm İşletmeciliği Bölümü’nde muhasebe derslerinde kullanılan öğretim materyallerine Microsoft Teams platformu üzerinden erişilmiştir. Örnek olay içermeyen genel muhasebe sunumları kapsam dışında bırakılmış; yalnızca örnek olay içeren üç ders notu çalışmaya dâhil edilmiştir. Bu belgeler, 2022–2023 bahar döneminden bir ders notu ile 2023–2024 bahar döneminde Türkçe ve İngilizce programlara ait iki ders notundan oluşmaktadır. Toplam 54 belge analiz edilmeleri için, *Seyahat Muhasebesi*, *Konaklama Muhasebesi* ve *Ders Notları* olmak üzere üç belge kategorisinde MAXQDA 24 yazılımına aktarılmıştır.

Araştırma ile aşağıdaki soruların cevapları aranmıştır.

- Turizm işletmelerinde hangi etkinlikler yapılmakta ve muhasebeleştirilmektedir?
- Turizm işletmeciliği öğrencilerine muhasebe derslerinde hangi etkinliklerin muhasebesi örneklenmektedir?
- Turizm işletmelerinde muhasebeleştirilen etkinlikler ile derslerde öğrencilere yaptırılan uygulamalar arasındaki benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?

3.3. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Araştırmanın veri çözümlemesinde nitel araştırma yöntemlerinden belge analizi kullanılmıştır. Belge analizi, matbu ve elektronik belgelerin sistematik bir şekilde analiz edilmesinde kullanılmaktadır (Bowen, 2009). Belge analizi, yüzeysel inceleme, okuma (kapsamlı inceleme) ve yorumlamayı içermektedir. Bu yinelemeli süreç, içerik analizi ve tematik analizin unsurlarını birleştirmektedir. İçerik analizi, bilgileri araştırmanın temel sorularıyla ilgili kategorilere düzenleme sürecidir. Tematik analiz ise, ortaya çıkan temaların analiz kategorileri haline geldiği, veriler içinde bir desen tanıma biçimidir. Süreç, verilerin dikkatli, daha odaklı bir şekilde yeniden okunmasını ve incelenmesini içermektedir (Rädiker ve Kuckartz, 2020). Araştırmacı, seçilen verilere daha yakından bakmakta ve verilerin özelliklerine dayanarak bir olguyla alakalı temaları ortaya çıkarmak için kodlama ve kategori oluşturma işlemlerini gerçekleştirmektedir (Bowen, 2009). Bu süreçlerin yürütülmesinde MAXQDA 24 yazılımı tercih edilmiştir. Bu yazılım, mevcut araştırmanın inandırıcılığını ve güvenilirliğini artırırken nitel verileri analiz etmek için sistematik ve titiz bir yaklaşım sunmaktadır (Rädiker ve Kuckartz, 2020).

Kodlama süreci, temellendirilmiş kuram yaklaşımına dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede, açık kodlama yöntemi kullanılmıştır. Belge içindeki örnekler üzerinde, mali nitelikli işlemler (rezervasyon, bilet işlemleri vb.), kullanılan muhasebe hesapları (Kasa vb.), evraklar (fatura, adisyon, bilet vb.), ödeme yöntemleri (nakit, kredi kartı vb.), gelir (rezervasyon, transfer) ve gider kalemleri (oda, temizlik vb.) için üç farklı belge grubunda ayrı ayrı kodlamalar yapılmıştır. Yapılan açık kodlamalardan yola çıkılarak bölüm içindeki kavramsal kodlar ve ampirik temalar oluşturulmuştur. Böylece hem literatürdeki örneklerin hem de ders materyallerindeki uygulama örneklerinin ortak ve farklı yönleri tematik düzeyde ortaya konmuştur. Analiz sonuçları, betimsel ve karşılaştırmalı tematik haritalar aracılığıyla desteklenmiş ve araştırma sorularıyla ilişkilendirilerek değerlendirilmiştir.

Verilerin görselleştirilmesinde MAXQDA 24'ün kod bulutu, kod matris tarayıcısı, kod ilişkileri tarayıcısı ve çapraz tablo araçlarından yararlanılmıştır. Kod matris tarayıcısı, her bir temanın hangi belge grubunda kaç kez temsil edildiğini göstermektedir. Sembolik gösterim yerine frekans değerleri kullanılmıştır. Kod ilişkileri tarayıcısı, bir segmentte iki kodun kesişimini, belirli bir mesafede iki kodun yakınlığını, belgenin bir yerinde iki kodun birlikte geçmesini görselleştirmektedir (Rädiker ve Kuckartz, 2020). Ayrıca, kodların ve temaların belge gruplarına göre dağılımını incelemek amacıyla çapraz tablo aracı kullanılmıştır. Bu kapsamda, üç belge grubunda yer alan kod ve temaları gösterecek şekilde 5 sütun ve 862 satırdan oluşan bir çapraz tablo elde edilmiştir. Tablolar MAXQDA'dan dışa aktarılmış, Microsoft Excel 2016 aracılığıyla düzenlenmiş ve grafiklere dönüştürülmüştür.

4. Bulgular

Elde edilen 54 adet belge üç ayrı belge grubunda incelenmiştir. Konaklama işletmeleri muhasebesi belge grubunda 8 adet tema ve 1340 adet kod atama, seyahat acentaları muhasebesi belge grubunda 1101 adet kod ataması ve 7 adet tema, öğrenci ders notları belge grubunda ise 1226 adet kod ataması ve 12 adet tema elde edilmiştir. Elde edilen kod ve temalar üç farklı belge grubunda ayrı ayrı mali nitelikli işlemler, kullanılan muhasebe hesapları, kaydı girilen evraklar, ödeme yöntemleri, gelir ve gider kalemleri şeklinde sunulmuştur.

4.1. Mali Nitelikli İşlemler

Üç belge grubundan mali nitelikli işlemlerinin dâhil edildiği analiz sonucunda toplam 19 tema elde edilmiş ve temalar Tablo 2'de verilmiştir. Elde edilen temalar üç ayrı belge grubundan yapılan kod atamalarını içermektedir. Konaklama muhasebesi belge grubunun ana temaları; rezervasyon, alışlar, malzeme hareketleri, satışlar, personel işlemleri, para hareketleri, amortismanlar ve döviz işlemlerinden oluşmaktadır. Bu temaları oluşturan 30 kod, kod bulutu şeklinde Şekil 1'de sunulmuştur. Konaklama işletmelerinin günlük faaliyetlerinin Şekil 1'de sunulan kod bulutu ile temsil edildiği görülmektedir (Şengel, 2018).

Şekil 1. Konaklama İşletmeleri İçin Örneklenen Mali Nitelikli İşlemler

Diğer bir turizm işletmesi olan seyahat acentalarının günlük faaliyetleri, işlerinin gereği konaklama işletmeleri muhasebesinden ayrılmaktadır. Seyahat acentaları muhasebesi kapsamında verilen örnekler; rezervasyon, personel işlemleri, bilet işlemleri, günlük turlar, döviz işleri, paket turlar ve amortismanlar olmak üzere 7 tema altında gruplanmıştır. Bu temaları oluşturan 32 kod, kod bulutu şeklinde Şekil 2’de sunulmuştur. Seyahat acentaları turizm sektöründe aracı kuruluş olmaları nedeniyle bir ürünü almakta ve komisyon alarak ya da satış fiyatı oluşturarak satmaktadır. Bunun için seyahat acentalarında alış ve satış işlemleri için ayrı tema oluşturmak yerine, (örneğin, paket tur alış ve satışı paket turlar içinde) yapılan günlük turlar, paket turlar, bilet işlemleri gibi yapılan işleme ait temalar altında incelenmiştir. Seyahat acentalarının ayrıca paket tur ve günlük tur organize etme ve satma görevleri bulunmaktadır. Ancak incelenen belgelerde bu konulara ait örneklerle ulaşılamamıştır.

Şekil 2. Seyahat Acentaları İçin Örneklenen Mali Nitelikli İşlemler

Çalışmadaki üçüncü belge grubunda turizm işletmeciliği bölümü öğrencilerinin muhasebe uygulamaları ders notları yer almaktadır. Ders notlarının incelenmesinden 12 adet tema elde edilmiştir; ticari mallar, menkul kıymetler, sayımlar, hisse senetleri, karşılıklar, kuruluş işlemleri, amortismanlar, krediler, alışlar, dönem işlemleri, satışlar ve para hareketleri. Öğrencilerin derste yaptığı uygulamalar Şekil 3’de kod bulutu olarak sunulmuştur. Öğrencilere derslerde ticari mallar, tahvil ve hisse senedi ile ilgili işlemlerin daha çok yaptırıldığı görülmüştür. Dolayısıyla bu alanlarda yapılan alışlar, alışlar teması altında değil, ilgili alan altında gruplanmıştır. Örneğin ticari mal alış örneği, alışlar teması altında değil, ticari mallar teması altında kodlanmıştır.

Ders notlarında kodlaması yapılan örnek olayların günümüz teknolojik gelişmelerinin dikkate alınmadığı gözlemlenmiştir. Günümüzde tüm muhasebe kayıtlarının yazılımlar kullanarak, muhasebe fişleri ile girişinin yapılmasına rağmen verilen örneklerde sadece günlük defter ve büyük defter kayıtlarının yapılması istenmiştir. Gerçekte ise günlük ve büyük defterler muhasebe fişleri ile girilen bilgilerden otomatik olarak oluşturulmaktadır (Sürmen ve Daştan, 2007).

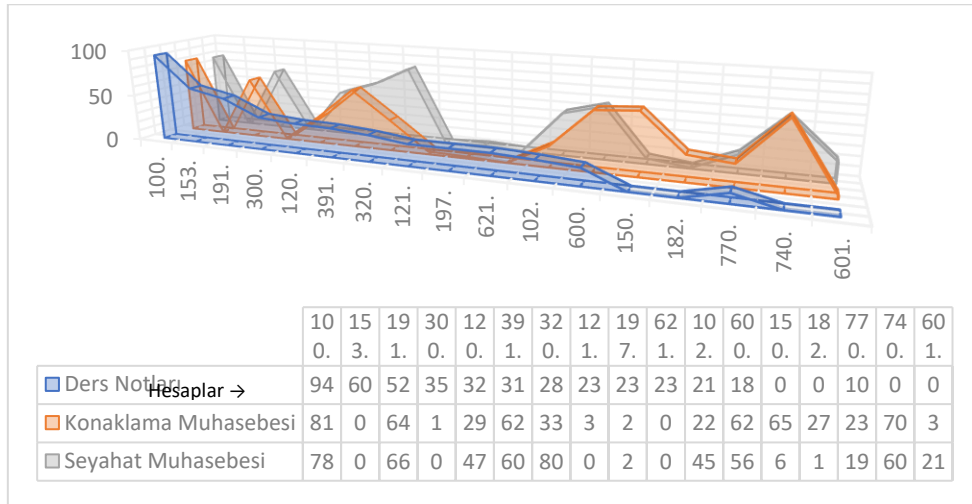

Bilet İşlemleri	Uçak bileti Satışı, Bilet maliyeti, Komisyon geliri	0	26	0
Karşılıklar	Şüpheli alacaklar, Değer kaybı, Karşılık ayırma	0	0	25
Kuruluş İşlemleri	Sermaye kaydı, Kuruluş gideri	0	0	24
Menkul Kıymetler	Tahvil Alışı, Tahvil faizi, Finansman bonusu, Tahvil satışı, Tahvil Faizi ödemesi	0	0	44
Sayım İşlemleri	Kasa noksanı, Noksan gideri, Kasa Fazlası	2	0	30
Krediler	Kredi Alımı, Teminat, Faiz ödemesi, komisyon ödemesi	0	0	21
Hisse Senetleri	Hisse Senedi Edinimi, Hisse Senedi satışı, Kâr Payı	0	0	27
Para Hareketleri	Ön büro- Muhasebe, Kredi kartı-Banka, Krediden Ödeme, Paid-Out	22	1	5
Amortismanlar	Amortisman, Ekipman Değişimi, Mobilya Değişimi	12	8	20
Personel İşlemleri	Vergiler, Maaş ödemesi, Avanslar, SSK Pirimi, Kıdem tazminatı, Yemek Gideri, Personel Kıyafeti	64	27	0

Temaların hangi belge grubunda kaç adet kod ile temsil edildiği MAXQDA24 Kod Matrisi Tarayıcısından alınmıştır. Temalara üç belge grubundan ne kadar kod ataması yapıldığı, tema içindeki toplam atama bilgisi ile Tablo 1’de verilmiştir. Tablo 1’de verilen mali nitelikli işlemler ve bu işlemlerin kaydında kullanılan muhasebe hesapları, seyahat acentalarının muhasebe işlemlerinin, konaklama işletmelerinin muhasebe işlemlerinden farklı olduğunu göstermektedir. Öğrenci ders notlarında oluşan temalar ise ne konaklama işletmeleri muhasebesi örnekleri ne de seyahat acentası örnekleri ile uyuzmaktadır. Ortak tema gibi gözükten “para hareketleri”, ders notlarında alınan kredinin banka hesabına aktarılması ya da kasaya alınması şeklinde örneklenirken, konaklama belge grubunda ise ön büro ile muhasebe departmanı arasındaki para transferleri şeklinde örneklenmektedir.

4.2. Muhasebe Hesapları

Mali nitelikli işlemler, beklenen yararın sağlanabilmesi ve raporların beklenen içerikte olabilmesi için belli bir sistem içinde kayda alınması gerekmektedir. Bundan dolayı tüm işletmeler için Tekdüzen Hesap Planı’na uyma zorunluluğu getirilmiştir (Şengel, 2018). Hesap planında yer alan hesaplar, aynı işlemler için, işletmeler tarafından alt hesaplar açılarak kullanılmaktadır. Araştırma kapsamında alt hesaplar dâhil edilmemiş, sadece ana hesaplar dikkate alınmıştır.

Şekil 4. Muhasebe Hesaplarının Üç Belge Grubunda Örnek Olaylarda Kullanımı

Üç ayrı belge grubunda yer alan örneklerde verilen işlemlerin kaydının yapıldığı muhasebe hesapları karşılaştırmalı olarak Şekil 4’de verilmiştir. Öğrencilere ağırlıklı olarak *Kasa, Ticari mallar, İndirilecek KDV, Banka kredileri, Alıcılar, Hesaplanan KDV* ve *Satıcılar* hesapları ile ilgili örnekler yaptırıldığı tespit edilmiştir. Konaklama işletmeleri muhasebesi alanındaki belgelerde *Kasa, Hizmet üretim maliyeti, İlk madde ve malzeme, İndirilecek KDV, Hesaplanan KDV, Yurtiçi satışlar* ve *Satıcılar* hesapları örneklerde daha çok yer almaktadır. Seyahat acentaları muhasebesi alanındaki belgelerde ise, *Satıcılar, Kasa, İndirilecek KDV, Hesaplanan KDV, Hizmet üretim maliyeti, Yurtiçi satışlar* ve *Alıcılar* diğer hesaplara göre daha fazla işlem görmüştür.

Konaklama ve seyahat acentaları örnek olaylarının birbirinden çok farklı olmasına rağmen, örnek olay uygulamalarında kullanılan muhasebe hesapları genel olarak üç belge grubunda da aynıdır. Ancak konaklama işletmeleri muhasebesinde çok kullanılan *İlk Madde ve Malzeme* hesabı seyahat işletmeleri muhasebesinde ve öğrenci notlarında yer almamaktadır. Öğrenci ders notlarında sık tekrarlanan Ticari Mallar, Satılan Ticari Mallar Maliyeti, Banka Kredileri, Sermaye, Hisse Senetleri ve Özel Kesim Tahvil, Senet ve Bonoları hesapları seyahat acentaları ve konaklama işletmeleri muhasebesi örneklerinde yer almamaktadır. Ders notlarında genelde tahvil kupon bedeli işlemleri örneklerinde kullanılan *Diğer Hazır Değerler* hesabının, diğer iki belge grubunda kredi kartı ile yapılan tahsilatlarda kullanıldığı tespit edilmiştir.

4.3. Diğer Bulgular

Çalışma elde ettiği belgeleri üç ayrı grupta analiz etmiştir. Bu analiz esnasında bazı temalar sadece bir belge grubunda yer alan kodlardan oluşurken (Örneğin tahvil işlemleri sadece öğrenci ders notlarındaki kodlar kapsamaktadır), bazı temalar üç ayrı belge grubunda yer alan kodlardan oluşmaktadır. Diğer bulgular bölümünde tüm işletmelerde muhasebe işlemlerinde yer alan, evrak kayıtları, gelir kayıtları, gider kayıtları ve ödeme işlemleri ve bu temaları oluşturan kodlar verilmiştir. Bu alanlar ile ilgili tema ve kodların üç ayrı belgeye dağılımı Tablo 2’de sunulmuştur.

Evrak kayıtlarının incelenmesiyle, konaklama ve tedarikçi faturalarının seyahat acentaları ve konaklama işletmelerinde ortak evraklar olduğu; folyo, günlük hasılat raporu, malzeme istek fişlerinin konaklama işletmelerine; uçak bileti, günlük tur biletinin ise seyahat işletmelerine özel evraklar olduğu ortaya çıkmıştır. Turizm öğrencilerine ise evrak olarak tahvil kuponu, hisse senedi ve finansman bonusu işlemlerinin muhasebe kaydı öğretilmektedir. Evrak kaydı gibi ödeme, gelir ve gider kayıtları da tüm işletmelerin ortak faaliyetlerindedir. Konaklama işletmeleri ve seyahat işletmeleri belge grubunda ilgili işletmelerin gelir ve gider kayıtları ile ilgili işlemlerin muhasebe kayıtları örneklenirken, öğrenci ders notlarında faiz (tahvil, banka kredisi) ve komisyon (çek ve senetlerin bankaya tahsile verilmesi sonucunda) en fazla örneklenen gelir ve gider kalemi durumundadır. Öğrenci notlarında ayrıca işletmedeki kasaların, stokların, çek ve senetlerin sayımı yapılmakta ve bunların eksik ya da fazla olması işletmelerin diğer gelir ve giderlerini oluşturmaktadır. Konaklama işletmeleri muhasebesi belgelerinde stok sayımları ile ilgili iki örnek yer alsa da seyahat acentaları belge grubunda hiçbir örnek yer almamaktadır. Ayrıca öğrenci ders notları belge grubunda alınan hisse senedinin değerinin düşmesi, alacakların (belgesiz, senet, çek) tahsil olanağının kalmaması, alınan ticari malın değer kaybına uğraması durumunda karşılık ayırma örnekleri yer alırken, diğer iki grupta benzer örnekler ile karşılaşılmamıştır.

Tablo 2’de yer alan ödeme yöntemleri tahsilat ve tediye yöntemlerini içermektedir. Peşin ödeme, çek ile ödeme tüm belge grubunda yer almaktadır. Diğer iki grupta yer alan banka havalesi ve kredi kartı ile ödeme işlemi öğrenci notlarında yer almamakta, ancak diğer iki grupta yer almayan banka kredisi hesabından ödeme işlemi yer almaktadır. Seyahat işletmelerinde kredi kartı ödemesi sadece iki örnekte kullanılmıştır. Bu duruma seyahat acentaları muhasebesi belge grubundaki özellikle makale, tez ve kitapların yayın tarihlerinin diğer evraklara göre daha eski tarihlerde yayınlanmasının neden olduğu düşünülmektedir. Ancak ders notları öğrenciye sunulduğunda kredi kartı ile ödeme otellerde yaygın olarak kullanılmaktaydı (Aktürk vd., 2012; Bekçi vd., 2022).

Tablo 2. Üç Ayrı Belge Grubunda Evrak, Gelir, Gider ve Ödeme Örnekleri

İşlem Türü	Ders Notları	Konaklama İşl.	Seyahat Acentası
Evrak Kayıtları	Tahvil kuponu, Ticari mal faturası, Hisse senedi, Finansman bonusu	Konaklama faturası, Tedarikçi faturası, Malzeme istek fişi, Ön büro tahakkuk raporu, Hasılat raporu, İade faturası	Konaklama faturası, Paket tur faturası, Günlük tur bileti, Uçak bileti, Tedarikçi faturası, İade faturası, Komisyon faturası
Gelir Kalemleri	Ticari Mal, Tahvil Faizi, Mevduat Faizi, Kasa Fazlası, Kâr payı, Gelecek aylara ait gelirler	Konaklama, Yiyecek, İçecek, Restoran, Çamaşırhane, Bar, Telefon, Havuz, Spor Salonu, Kira, NoShow	Konaklama, Bilet Satış, Tur, Kur Farkı, Transfer, Paket Tur (Outgoing, Ingoing, Incoming), Toplantı-Kongre, Komisyon, Seyahat sigortası,
Gider Kalemleri	Kredi Faizi, Karşılık, İskonto, Noksanlar, Amortisman, Kuruluş, Ticari Mal Nakliyesi, Gelecek aylara ait giderler	Yiyecek-İçecek, Vergiler, Maaş Ödemeleri, SSK primi, Amortisman, Buklet malz. Temizlik, Tadilat- Bakım-Onarım, Haberleşme, Çamaşırhane, Reklam, Arıtma ve Atık Bertaraf Sis.	Konaklama, Günlük Tur, Yiyecek, Ulaşım, Alan Vergisi, Amortisman, Reklam, Kırtasiye, Telefon, Rehberlik
Ödeme Yöntemleri	Çek, Banka kredisi, Senet, Peşin, Vadeli	Peşin, Kredi Kartı, Peşin, Çek, Vadeli, Havale, Döviz	Havale, Peşin, Çek, Döviz

Öğrenci ders notlarındaki farklılıklar sadece mali nitelikli işlemler ile sınırlı değildir. Özellikle son yıllarda yayınlanan web sitesi ve kitaplarda yapılan bir işlemin bilgisayar programlarına muhasebe fişi kullanılarak girişi yapılacağı belirtilirken öğrencilerden günlük ve büyük defter girişleri istenmektedir. Ancak işletmelerde işlemler muhasebe fişleri aracılığıyla girilmekte ve sistem tarafından günlük ve büyük defterler oluşturulmaktadır (Sürmen ve Daştan, 2007; Uzun, 2022). Muhasebe uygulamaları dersinde standart bir işletme türü üzerinde durulmamakta, öğrencilere, birçok işletmenin muhasebesini tutan bir muhasebeci gibi, her işletmenin her işlemi örneklenmektedir. Bunun muhasebe eğitimi açısından bir sakıncası olmasa da turizm işletmeciliği öğrencilerinin turizm işletmeleri muhasebesini tanımasını engellemektedir.

5. Sonuç ve Öneriler

Çalışma ile konaklama işletmeleri ve seyahat acentalarının muhasebeleştirilen ekonomik etkinlikleri tespit edilmiş ve bu etkinlikler, öğrencilere örneklenen etkinlikler ile karşılaştırılmıştır. İncelenen belgelerde oda rezervasyonu, gıda malzemesi alımı, malzeme hareketleri, konaklama geliri, yiyecek içecek gelirleri gibi işlemlerin kaydı konaklama işletmeleri muhasebesi örnekleri olarak sunulmaktadır. Seyahat acentalarına yönelik yayınlarda rezervasyon, bilet satışı, konaklama, paket tur, günlük tur, transfer vb. işlemlerin kaydı seyahat muhasebesi kapsamında en fazla örneklenen mali nitelikli işlemler olarak bulunmuştur. Muhasebe uygulamaları dersinde; ticari mal alış ve satışları, ticari mal maliyeti, tahvil ve senet işlemleri, alacak senetleri ve banka kredileri konularına ağırlık verildiği görülmüştür. Akademik çalışmalarda turizm muhasebesi kapsamında verilen mali nitelikli işlemlerin hiçbirinin öğrencilere anlatılmadığı tespit edilmiştir.

Araştırma sonuçları, muhasebe eğitiminin mevcut haliyle muhasebe uzmanlık bilgisini karşılamaktan çok uzak olduğunu savunan araştırmacıları (Uyar ve Yelgen, 2012; Kaya, 2023; Kısacık ve Çakar, 2023) desteklemektedir. Turizm işletmeciliği bölümü öğrencileri için verilen muhasebe ders içeriklerinin turizm sektörünün faaliyetleri ile uyumsuzdur. Genel muhasebe dersinde hiç uygulama yapılmamakta, muhasebe uygulamaları dersinde de turizm işletmelerinin mali nitelikli işlemlerine yönelik uygulamalar yer almamaktadır. Bu sonuçlar Ergüden vd. (2016)'nin bulguları ile paralellik göstermektedir. Özellikle, muhasebe alanında nitelikli çalışan olmanın koşulu olarak görülen muhasebe alanında kullanılan yazılımları kullanabilme yeteneğini (Uzun, 2022) kazanma şansı öğrencilere sunulmamaktadır.

Turizm muhasebesi üzerine yapılan çalışmalar sektör ihtiyacı ile muhasebe eğitimi arasında farklılıklar olduğunu ifade etmişlerdir (Uyar ve Yelgen, 2012). Ancak daha önceki çalışmalar, bu farklılıkların neler olduğu konusunda detaylı bilgi vermemişlerdir. Bu çalışma öğrencilerin aldığı eğitim ile sektördeki uygulamaları karşılaştırarak bu farklılıkları tespit etmiştir. Çalışma bu tespiti yaparken turizm muhasebesi kapsamında öğrencilere hangi konuların daha ağırlıklı olarak anlatılması gerektiğinin de altını çizmiştir. Özellikle rezervasyon işlemleri, ilk malzeme alımı, tur işlemleri ve bilet satış işlemlerinin derste örneklenmesi gerekmektedir. Farklı çalışmalarda örneklenen farklı finansal işlemlerin bir araya getirildiği bu çalışma turizm muhasebesi ders içeriğini güncelleme konusunda büyük bir açığı kapatmaktadır. Çalışma bu anlamda uygulayıcıların da ilgili konuları çalışanların ve stajyerlerin eğitiminde kullanabilmelerine olanak sağlamıştır.

5.1. Çalışmanın Katkıları

Bu çalışma, turizm muhasebesi alan yazınına üç temel teorik katkı sunmaktadır: Turizm muhasebesi faaliyetlerinin sistematik derlenmesi, eğitim müfredatının sektör uygulamalarıyla karşılaştırılması ve müfredat geliştirme ve eğitim materyali için yol gösterici bir çerçeve sunması. Önceki çalışmalar turizm muhasebesi kapsamında yer alan mali nitelikli işlemleri parça parça incelemiş olsa da bu etkinlikler bütüncül bir çerçeve altında sınıflandırılmamıştır. Bu çalışma konaklama ve seyahat acentalarında gerçekleşen rezervasyon, konaklama geliri, malzeme alımı, bilet satışı, paket tur ve günlük tur operasyonları gibi tüm temel mali nitelikli işlemleri sistematik biçimde bir araya getirmiştir. Böylece turizm muhasebesi alanı için kapsamlı bir mali nitelikli işlemler envanteri oluşturulmuştur.

Literatürde turizm muhasebesi eğitiminin yetersiz olduğuna dair görüşler bulunsa da (Uyar ve Yelgen, 2012; Ergüden vd., 2016), bu yetersizliğin hangi konularda ortaya çıktığına dair ampirik bir bulgu sunulmamıştır. Bu çalışma, sektörde kullanılan mali nitelikli işlemler ile turizm işletmeciliği bölümlerinde örneklenen mali nitelikli işlemleri belge temelli olarak karşılaştırmış ve açık bir uyumsuzluk haritası ortaya çıkarmıştır. Bu yönüyle araştırma, literatürdeki teorik eleştirileri somut verilerle destekleyen ilk çalışmalardan biridir. Literatürde var olan “muhasebe eğitimi sektör ihtiyaçlarını karşılamıyor” görüşü, bu çalışmada ilk kez belge temelli bir karşılaştırmayla doğrulanmış; eğitimde hangi mali nitelikli işlemlerin eksik bırakıldığı ayrıntılı biçimde belirlenmiştir.

Çalışma, turizm muhasebesi derslerinde mutlaka örneklenmesi gereken konular (rezervasyon işlemleri, ilk madde-malzeme alımı, günlük tur işlemleri, bilet işlemleri vb.) konusunda kanıta dayalı öneriler üretmektedir. Sektör uygulamalarından çıkarılan işlemlerin derlenmiş hâli, hem ders içeriklerini güncellemek isteyen akademisyenler hem de işletmelerde stajyer ve yeni çalışanları eğiten uygulayıcılar için doğrudan kullanılabilir bir referans niteliğindedir. Böylece araştırma, turizm muhasebesi eğitiminin güncellenmesine yönelik pratik bir rehber işlevi görmektedir. Turizm işletmelerinin gerçek ticari faaliyetlerine ilişkin işlem setinin ortaya konması, gelecekte turizm muhasebesi dersleri için geliştirilecek vaka analizlerine, uygulamalı örnek olaylara ve pedagojik modellere teorik bir çerçeve sağlamaktadır.

5.2. Öneriler

5.2.1. Müfredat Önerisi

Konaklama ve seyahat işletmeleri, üretim ve ticaret işletmelerinden faaliyet yapıları, gelir elde etme biçimleri ve mali nitelikli işlemleri bakımından önemli farklılıklar göstermektedir. Bu sektöre özgü özellikler, muhasebe uygulamalarının da ticari işletmelerde kullanılan muhasebe yaklaşımlarından belirli yönleriyle ayrılmasını gerektirmektedir. Dolayısıyla turizm muhasebesi eğitiminin, sektörün kendine özgü operasyonel gerçekliklerini yansıtacak şekilde kurgulanması önem taşımaktadır.

Bununla birlikte, muhasebenin temel kavram ve ilkelerine ilişkin altyapı oluşturulmadan sektöre özgü uygulamaların doğrudan öğretilmesi, öğrencilerin muhasebe sistematığını kavramasını zorlaştırabilmektedir. Bu nedenle, eğitim sürecinde öncelikle genel muhasebe dersleri aracılığıyla muhasebenin temel ilkeleri, kayıt düzeni, finansal tabloların yapısı ve temel mali kavramların

öğrencilere kazandırılması önerilmektedir. Bu aşama, öğrencilerin muhasebe mantığını ve sistematik yapıyı anlamaları açısından temel bir altyapı işlevi görmektedir.

Genel muhasebe altyapısının oluşturulmasının ardından, uygulama dersleri kapsamında konaklama ve seyahat işletmelerine özgü mali nitelikli işlemlerin ele alınması gerekmektedir. Bu derslerde; rezervasyon işlemleri, konaklama gelirleri, paket tur satışları, komisyon gelirleri, avanslar, iptal ve iade işlemleri gibi sektöre özgü uygulamaların örnek olay (vaka) çalışmaları yoluyla aktarılması, öğrencilerin teorik bilgiyi sektör uygulamalarıyla ilişkilendirmelerine olanak sağlayacaktır.

Bu tür aşamalı bir müfredat tasarımı, öğrencilerin yalnızca muhasebe kayıtlarını öğrenmelerini değil, aynı zamanda hizmet işletmelerinin faaliyet mantığını kavramalarını da sağlayacaktır. Ayrıca bu yaklaşımın mezuniyet sonrası sektöre uyum sürecini kısaltacağı ve işletmelerin yeni mezunlardan beklediği uygulama yeterliliğini artıracığı düşünülmektedir.

Sonuç olarak, turizm muhasebesi eğitiminin önce genel muhasebe temeli, ardından sektör odaklı uygulama dersleri şeklinde yapılandırılması, eğitim ile sektör arasındaki uyumsuzluğun azaltılmasına katkı sağlayacak ve turizm işletmelerinin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesine önemli katkılar sunacaktır.

5.2.2. Araştırmalardan Öneriler

Araştırmacılar turizm muhasebesi eğitimi konusundaki bazı önerilerde bulunmuşlardır. Bu önerilerden en fazla vurgulanan, ders içeriklerinin günümüz işletmelerinin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde (Uyar ve Yelgen, 2012) teknolojiyi odak noktasına alarak (Karasioğlu ve Duman, 2011; Büyükarıkan, 2021; Uzun, 2022; Kandemir ve Kardeş, 2023; Yalın ve Aktaş, 2023) güncellenmesidir (Uyar ve Yelgen, 2012; Karahan vd., 2017; Süklüm, 2017; Doğan, 2023; Kandemir ve Kardeş, 2023; Kısacık ve Çakar, 2023; Yalın ve Aktaş, 2023; Yücel ve Bağdat, 2023). Araştırmacılara göre öğrencilerin dijital dönüşümün ortaya çıkardığı yeni duruma ayak uydurabilmeleri için fırsatlar tanınmalıdır (Karahan vd., 2017; Kandemir ve Kardeş, 2023; Eskin ve Sarısoy, 2023).

Eğitim ile ayrıca öğrencilere, işletme yönetimine muhasebe bilgilerini doğru ve güvenilir bir şekilde sunulabilmeleri için (Koşan, 2011), analitik düşünme becerisinin kazandırılması oldukça önemlidir (Büyükarıkan, 2021; Eskin ve Sarısoy, 2023). İşletmeye katkı sağlayabilecek elemanların nitelikli ve karar desteği sağlayabilecek kadar analiz yapma yeteneğine sahip olması gerekmektedir (Büyükarıkan, 2021; Kandemir ve Kardeş, 2023). Muhasebenin görevlerinden birisinin işletme yönetimine bilgi sunmak olduğu (Kırlıoğlu ve Doğan, 2016; Bekçi vd., 2022; Kaya, 2023) göz önüne alınırsa, öğrencilere veriden bilgi çıkarımında kullanılan yöntemlerin de öğretilmesi önemlidir (Büyükarıkan, 2021). Bu kapsamda veri depolamada kullanılan bulut bilişim ve verilerinden bilgi çıkarmada kullanılan veri madenciliği, büyük veri ve yapay zekâ konularının ders içeriğine dâhil edilmesi uygun olacaktır (Büyükarıkan, 2021; Eskin ve Sarısoy, 2023; Kandemir ve Kardeş, 2023).

Araştırmacıların üzerinde durduğu bir diğer konu da muhasebe biliminin uygulanmasında yaşanan değişikliklerdir (Büyükarıkan, 2021). Araştırmacılar muhasebe eğitiminin bu değişime açık ve hızlı bir şekilde ayak uydurabilecek nitelikli çalışanların yetiştirilmesinin önemine vurgu yapmaktadır (Eskin ve Sarısoy, 2023). Bunun için de teknolojinin eğitimde aktif olarak kullanılması önerilmektedir (Karasioğlu ve Duman, 2011; Kaya, 2023). Öğrencilere muhasebe alanında kullanılan programlardan en az birisi öğretilmelidir (Büyükarıkan, 2021; Uzun, 2022; Eskin ve Sarısoy, 2023). Üniversitelerin bilgisayar laboratuvarlarının ilgili teknolojiler için yeterli olmaması durumunda bulut teknolojilerinden de yararlanmak mümkündür ve muhasebe programlarından özellikle turizm endüstrisi tarafından kullanılanların birçoğu verileri bulut üzerinde saklamaktadır (Büyükarıkan, 2021; Eskin ve Sarısoy, 2023). Bu da programları üniversite laboratuvarlarına kurma ihtiyacını ortadan kaldırmakta ve öğrencilere her yerden programa ulaşma şansı vermektedir (Yücel ve Bağdat, 2023).

Araştırmacılar ayrıca işletmelerin beklentilerini de yansıtmışlardır. İşletme beklentileri arasında dersin daha çok uygulamaya yönelik olması (Uyar ve Yelgen, 2012), paket programların öğretilmesi

(Uyar ve Yelgen, 2012; Eskin ve Sarısoy, 2023; Kaya, 2023; Yalın ve Aktaş, 2023), sektörle iş birliğinin yapılması (Uyar ve Yelgen, 2012) ve veri analitiğinin anlatılması (Kandemir ve Kardeş, 2023) yer almaktadır. Turizm işletmeciliği mezunlarının muhasebe çalışanı olarak karşılaştıkları sorunları çözme konusunda yetenekli olabilmeleri için derse konu olan örnek olayların sektörün günlük faaliyetlerinden alınması (Ektik ve Ünkaya, 2023) ve mümkün olduğu kadar uygulamalı anlatılması (Dalahmetoğlu, 2023) gerekmektedir. Eğitimin ekonomik hayatta mesleki uygulama açısından zayıf olması (Karasioğlu ve Duman, 2011), öğrencilerin mesleki hayatlarında ekonomik işlemleri yönetmesinde zorluklarla karşılaşmasına neden olabilmektedir (Uyar ve Yelgen, 2012).

Turizm faaliyet alanı dışında verilen örnekler (Ticari mallar, Hisse senetleri ve Tahviller gibi) dersin anlaşılmasını zorlaştırmaktadır. Örnek uygulamalarda A, B işletmesi yerine “otelimizin veya seyahat acentamızın yaptığı işlemler” diye örneklendirilmesi öğrencilerin yapılan işlemleri benimsemesini sağlayacaktır. Araştırmacılara göre öğrencilerin otellerdeki muhasebe departmanlarına yapılan saha gezileri ve otel muhasebe müdürleri tarafından yapılan konuk sunumları (Goh ve Scerri, 2016), finansal aktivitelerin hikâyeleştirilmesi (Kısacık ve Çakar, 2023), monografi kullanımı (Ektik ve Ünkaya, 2023), işlevsel iş problemlerine dönüştürülmesi (Karasioğlu ve Duman, 2011), eğitsel oyunlarla (Goh ve Scerri, 2016; Eskin ve Sarısoy, 2023; Yürekli ve Şahiner, 2024) ve görsellerle anlatılması (Durmuş ve İçerli, 2023; Kandemir ve Kardeş, 2023), anlaşılması zor olarak algılanan muhasebe dersinin (Goh ve Scerri, 2016; Yürekli ve Şahiner, 2024) daha kolay anlaşılmasına katkı sunacaktır (Ektik ve Ünkaya, 2023).

5.3. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Gelecek Araştırmalar

Çalışma kapsamında sadece bir turizm işletmeciliği bölümünün iki farklı programında eğitim alan öğrencilerin muhasebe ders notlarına ulaşılmıştır. Dolayısıyla elde edilen sonuçlar tüm turizm işletmeciliği bölümleri için genelleştirilememektedir. Bunun için araştırma kapsamının diğer üniversitelerin turizm işletmeciliği bölümlerini kapsayacak şekilde genişletilmesi gerekmektedir. Ayrıca akademik çalışmalardan elde edilen hesap planının da genelleştirilmesi mümkün değildir. Hesap planları işletmeden işletmeye farklılık gösterebilmektedir.

Gelecekteki çalışmalarda sektör beklentileri ya da sektördeki muhasebe çalışanına yönelik eğitim ihtiyacı ile ilgili olarak sektör temsilcilerinden görüş almak, sektör adına varsayım yaparken, veriye dayalı kıyaslama imkânı verebilecektir. Ayrıca daha sonra yapılacak çalışmalarda, turizm muhasebesi için ders kaynağı olarak kullanılan ders kaynak kitaplarının içerikleri dikkate alınarak Turizm işletmelerindeki mali nitelikteki işlemlerle karşılaştırılabilir.

Kaynakça

- Ağ, A. ve Taşkesenlioğlu, D. (2024). Konaklama işletmelerindeki maliyet muhasebesi uygulamalarının örneklerle incelenmesi. *Paradigma: İktisadi ve İdari Araştırmalar Dergisi*, 13(1), 42-55.
- Akgün, A. (2025). *Sejour V29: Karşılıklı Seyahat Acentası Programı*. Detay Yayıncılık
- Aktürk, A., Akcanlı, F., Şenol, H. ve Akyüz, Y. (2012). Muhasebe standartları bağlamında otel işletmelerinde çevre muhasebesi. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(8), 87-108.
- Azaltun, M. (2003). Bilgisayarlı otel yönetim sistemlerinde muhasebe paket programının yeri ve gelirler için uygulama örneği. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(1), 161-174.
- Bekçi, İ., Altunay, M. A. ve Köse, E. (2022). Disiplinlerarası boyutlarıyla turizm. İ. İlhan ve A. G. Özkoç (Ed.), *Muhasebe ve finans perspektifinden turizm*. İstanbul: Değişim Yayınları.
- Büyükarıkan, U. (2021). Teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleği üzerindeki etkilerinin incelenmesi. *Yüzyüçüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (52), 269-288.

- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, (2), 27-40.
- Coşkun, A. ve Çetiner, H. (2022). *Konaklama işletmelerinde güncel maliyet yönetimi yaklaşımlar*. Sonçağ Akademi Yayınları
- Çomaklı, Ş.E. ve Baki, Ü. (2010). Konaklama işletmeleri muhasebesinin ticari işletmeler muhasebesinden ayrılan yönleri. *Vergi Raporu*, 132, 44-61.
- Dalahmetoğlu, K. B. (2023). Muhasebe eğitimi alan bireylerin muhasebe mesleğine yönelik turizm sektöründe çalışma niyetleri. *Quantrade Journal of Complex Systems in Social Sciences*, 5(2), 129-137. <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10257068>
- Doğan, Ö. (2023). The role of accounting package programs in the digitalization process, *Journal of Current Researches on Business and Economics*, 13(2), 151-170.
- Doğan, Ö. ve Altınkaynak, F. (2019). Turizm şirketlerinde hizmet üretim maliyetlerini raporlama sorunları. *Business and Management Studies: An International Journal*, 7(4), 1888-1904. <http://dx.doi.org/10.15295/bmij.v7i4.1253>
- Durmuş, M. A. ve İçerli, M. Y. (2023). Görsel materyal kullanımının muhasebe eğitimi alan öğrencilerin başarı düzeyine etkisi: Aksaray Üniversitesi'nde bir uygulama. *İşletme*, 4(1), 57-84.
- Ektik, D. ve Ünkaya, G. (2023). Muhasebe eğitiminde temel kavramların algılanmasında yaşanan zorluklar: yüz yüze eğitim-çevrimiçi eğitim karşılaştırması. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (97), 1-12. <http://dx.doi.org/10.25095/mufad.1182328>
- Ergüden, E., Kaya, C. T. ve Sayar, A. Z. (2016). Muhasebe eğitiminin yeniden şekillendirilmesine bütünsel bir bakış. *Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies*, 2(1), 124-135.
- Eskin, İ. ve Sarısoy, Ö. (2023). Muhasebe eğitiminde dijital yetkinlikler: türk muhasebe müfredatı üzerine bir inceleme. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (58), 169-192. <http://dx.doi.org/10.30794/pausbed.1228489>
- Goh, E. and Scerri, M. (2016). “I study accounting because I have to”: an exploratory study of hospitality students’ attitudes toward accounting education. *Journal of Hospitality and Tourism Education*, 28(2), 85-94. <http://dx.doi.org/10.1080/10963758.2016.1163498>
- Güven, M. (1999). *Turizm İşletmeleri ve Muhasebe Uygulamaları*. TÜRMOB Yayınları
- Kandemir, T. ve Kardeş, Z. (2023). Muhasebe eğitiminde verilen bilgi teknolojileri odaklı dersler: Amerika Birleşik Devletleri ve Türkiye muhasebe bölümlerinin karşılaştırılması. *Pamukkale Üniversitesi İşletme Araştırmaları Dergisi*, 10(1-Prof. Dr. Feyzullah EROĞLU Armağan Sayısı), 275-293. <https://doi.org/10.47097/piar.1279208>
- Karahan, M., Sürme, M. ve Gül, M. (2017). Konaklama ve yiyecek-içecek işletmeleri muhasebe çalışanlarının yeterliliklerini belirlemeye yönelik görgül bir araştırma. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD)*, 9(17), 205-214.
- Karasioğlu, F. ve Duman, H. (2011). Meslek yüksekokullarında muhasebe eğitimi ve kalitesi üzerine bir not. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 165 – 180.
- Kaya, A. (2023). Muhasebe iş ilanları bize ne anlatıyor?, *Öneri Dergisi*, 18(60), 492-511.
- Kırlioğlu, H. ve Doğan, Ö. (2016). Konaklama işletmeleri yönetim muhasebesi'nin 2000-2014 yılları arası akademik gelişim süreci. *Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies*, 2(1), 136-161.

- Kısacık, H. ve Çakar, R. (2023). Muhasebe eğitiminde hikâyeleştirme (storytelling) ve uygulama önerileri. *Journal of Accounting and Taxation Studies*, 16(1), 109-123. <https://doi.org/10.29067/muvu.1191428>
- Koşan, L. (2011). Muhasebe bilgi sisteminin konaklama işletmeleri açısından önemi: Bir olay çalışması. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 119-133.
- Köroğlu, Ç., Karadağ, L. ve Biçici, F. (2014). Turizm sektöründe faaliyet gösteren aile işletmelerinde muhasebe sisteminin incelenmesi: Marmaris örneği. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(2), 113-126.
- Kurtlu, A. (2022). A'dan Z'ye turizm. N. Ayaz (Ed.), *Turizm muhasebesi*. Ankara: Detay Yayıncılık
- Meriç, E. (2022). Konaklama işletmelerinde yönetsel amaçlı gelir hesap planlarının oluşturulması ve gelirlerin muhasebeleştirilmesine yönelik bir uygulama. *Mali Çözüm Dergisi*, 32, 89-112.
- Meriç, E. (2023). Konaklama işletmelerinde departman bazında maliyetlerin hesaplanması ve muhasebeleştirilmesine yönelik bir yöntem önerisi. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (64), 7-19. <https://doi.org/10.18070/erciyesiibd.1173195>
- Oğuz, Y. E. (2023). Turizm lisans eğitim ve öğretiminde muhasebe derslerine yönelik bir içerik analizi. *Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel*, 6(3), 1406-1414. <https://doi.org/10.33083/joghat.2023.344>
- Özdemir, G. (2009). *Seyahat acentalarında muhasebe sistemi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Rädiker, S. and Kuckartz,U. (2020). *Focused Analysis of Qualitative Interviews with MAXQDA*. MAXQDA Publications
- Süklüm, N. (2017). Turizm eğitimi veren meslek yüksekokulları ders programlarının muhasebe dersleri açısından incelenmesi. *İşletme Bilimi Dergisi*, 5(1), 71-87. <https://doi.org/10.22139/jobs.298605>
- Sürmen, Y. ve Daştan, A. (2007). Muhasebe bürolarında 'Bilgisayarlı Muhasebe Paket Programı' kullanımına yönelik doğu karadeniz bölgesi analizi. *Muhasebe ve Denetim Bakış*, (22), 1-26.
- Şengel, S. (2018). *Konaklama işletmeleri muhasebesi (Üçüncü Baskı)*. Detay Yayıncılık
- Uyar, S. ve Yelgen, E. (2012). Konaklama işletmelerinin muhasebe eğitiminden beklentileri. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 327-348.
- Uzun, E. (2022). Muhasebe biliminde bilgi teknolojilerinin etkinliği avantaj ve dezavantajlar. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(4), 588-599. <https://doi.org/10.29106/fesa.1098163>
- Yalın, Ş. ve Aktaş, R. (2023). Eğitimde kalite arayışları ve akreditasyon: Muhasebe eğitimi üzerine bir çalışma. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(2), <https://doi.org/157-182>. 10.18026/cbayarsos.1169650
- Yücel, S. ve Bağdat, A. (2023). Üniversitelerde muhasebe eğitiminde akademisyenlerin paket program tercihini etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Muhasebe ve Finans İncelemeleri Dergisi*, 6(2), 169-187. <https://doi.org/10.32951/mufider.1344078>
- Yücel, H. (2006). *Turizm işletmelerinde kombine hizmet muhasebesi*. Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Yürekli, E. ve Şahiner, A. (2024). Muhasebe eğitiminde video oyun kullanımına yönelik öğrenci görüşleri ve öğrencilerin motivasyonu ile öğrenme çıktıları üzerine etkilerinin araştırılması. *İnternet Uygulamaları ve Yönetimi Dergisi*, 15(1), 39-52. <https://doi.org/10.34231/iuyd.1364947>

Etik Kurul İzni: Çalışmada ikincil verilerden yararlanıldığı için Etik Kurul izni gerekmemektedir.

Katkı Oranı Beyanı: Tek yazarlı bir çalışmadır.

Çıkar Çatışması Beyanı: Tek yazarlı bir çalışmadır.

Extended Summary

Industry–Curriculum Misalignment in Tourism Accounting Education: A Comparative Study Based on Document Analysis

Abdullah AKGÜN

Asst. Prof., Akdeniz University, Faculty of Tourism, Department of Tourism Management.

The tourism industry is a labor-intensive sector that plays a significant role in national economic development, making the presence of qualified employees essential for business success. This need is even more critical for accounting departments, where competent staff form the core of effective accounting information systems. However, previous studies indicate that university-level accounting education does not adequately meet the needs of the tourism sector, and many industry employees consider the accounting training they received as students insufficient. Within tourism scholarship, ongoing discussions highlight the unique nature of tourism accounting and emphasize that, although the basic concepts of accounting are universal, the educational content should incorporate industry-specific commercial activities such as reservations, tour operations, ticket sales, accommodation revenues, purchasing processes, and service costs. These activities are frequently addressed in academic studies and can be integrated into accounting courses through case-based examples.

This study aims to compile the financial activities commonly encountered in tourism enterprises that may serve as practical case studies in tourism accounting courses. To achieve this, academic articles, theses, books, and web resources related to accommodation and travel agency accounting were examined. The study also evaluates undergraduate tourism management students' accounting education by comparing the sector-based financial activities identified in the literature with those presented in classroom materials. The observed inconsistencies between course examples and real financial activities from accommodation and travel businesses highlight the need for such an investigation. By systematically mapping tourism-sector financial activities and contrasting them with educational practices, the study provides evidence for the long-standing “curriculum–sector mismatch” in tourism accounting education. It fills a gap in the literature by demonstrating not only that students find accounting education insufficient, but also identifying the specific areas where this inadequacy occurs. The findings offer a data-driven foundation for updating tourism accounting curricula and contribute to efforts aimed at developing qualified personnel in a sector where such expertise is increasingly difficult to obtain.

This study aims to systematically identify financial activities within tourism accounting and compare them with examples used in applied accounting courses. Designed as a qualitative, descriptive, and comparative study, it draws on document analysis to examine how financial events are represented in the literature and how they relate to instructional practices. MAXQDA 24 was used to classify financial activities and reveal thematic patterns, enabling a structured comparison between sector-based examples and classroom applications.

The data set consists of academic and professional documents published in Türkiye, identified through purposeful sampling using Google and Google Scholar. In total, 11 articles, 10 theses, 21 websites, seven e-books, and two printed books were analyzed and classified into Travel Accounting and Accommodation Accounting categories. Additionally, three sets of course notes from undergraduate tourism management accounting classes were included, resulting in 54 documents analyzed across three groups. The study explores which financial activities are recorded in tourism enterprises, which are taught to students, and how these two sets of activities align or diverge.

Data were analyzed through qualitative document analysis using grounded theory-based open coding. Financial activities, accounts, documents, payment methods, and revenue–expense items were coded and organized into themes to compare literature-based and course-based examples. MAXQDA

visualization tools supported the identification of distribution patterns and thematic overlaps across document groups. This systematic approach highlights the degree of consistency between sector practices and educational content, offering insights into the alignment of tourism accounting curricula with industry needs.

The study analyzes the financial activities of accommodation establishments and travel agencies separately, recognizing the differing operational structures of these two types of tourism enterprises. In accommodation accounting, the examples include reservations, purchases, inventory movements, sales, personnel transactions, cash flow, depreciation, and foreign exchange transactions. In contrast, travel agencies carry out daily operations that differ significantly due to the nature of their services. The examples in travel agency accounting are grouped into seven themes: reservations, personnel transactions, ticketing, daily tours, foreign exchange transactions, package tours, and depreciation. Analysis of lecture notes showed that students were primarily exposed to topics such as merchandise, securities, inventories, shares, provisions, organizational procedures, depreciation, loans, purchases, period-end transactions, sales, and cash movements. However, classroom activities mostly focused on transactions related to commercial goods, bonds, and stocks.

The review of academic literature identified financial transactions such as reservations, daily tours, ticket sales, service sales, room sales, material purchases, exchange rate differences, and administrative expenses as fundamental to tourism accounting (Yücel, 2006; Özdemir, 2009; Çomaklı and Baki, 2010; Ağ and Taşkesenlioğlu, 2024). These findings support previous research claiming that current accounting education falls short of industry requirements (Uyar and Yelgen, 2012; Kaya, 2023; Kısacık and Çakar, 2023). Additionally, it was found that no accounting software was used in class exercises. Students used traditional notebooks to record journal and ledger entries manually, reflecting a disconnect from current industry practices where digital tools are essential.

These results reinforce the view that existing accounting curricula do not adequately reflect the realities of tourism accounting. Moreover, they highlight the absence of training in software and digital applications, which are vital in today's technology-driven accounting environment. The findings also echo calls from researchers to revise accounting course content in line with the technological expectations of modern businesses (Karasioğlu and Duman, 2011; Büyükarıkan, 2021; Kandemir & Kardeş, 2023; Yalın and Aktaş, 2023), emphasizing the need for digital competency in accounting education (Uyar and Yelgen, 2012; Karahan et al., 2017; Süklüm, 2017; Doğan, 2023; Yücel and Bağdat, 2023).

Studies on tourism accounting have previously acknowledged a mismatch between industry needs and accounting education (Uyar and Yelgen, 2012), but they lacked detailed analysis of these differences. This study helps to fill that gap by comparing sector practices with course content to reveal where and how educational shortcomings occur. One of the key academic contributions of this study is its identification of misalignments between the accounting education provided to tourism management students and the expectations of the tourism industry. It also pinpoints which financial topics and skills should be emphasized more heavily in tourism accounting education.

To ensure that tourism accounting education aligns with sectoral needs, students must be trained to adapt to the challenges and opportunities brought about by digital transformation (Karahan et al., 2017; Kandemir and Kardeş, 2023; Eskin and Sarısoy, 2023). Furthermore, students must be equipped with analytical thinking skills to accurately and reliably present accounting data to management (Koşan, 2011). Employees capable of supporting managerial decision-making processes need to possess not only technical skills but also the ability to conduct meaningful analyses (Büyükarıkan, 2021; Kandemir and Kardeş, 2023). The study ultimately calls for a transformation in tourism accounting education—one that integrates digital tools and aligns more closely with real-world practices.